

246973

พฤติกรรมและการอำเภอเคอชจกตราบนหน้าพคักระมสตราอระบอเพาเพิเคน

นายชาญชัย อัครวรฤตชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา ภาควิชาวิศวกรรมโยธา
คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

246973

พฤติกรรมและการจำลองคอขวดจราจรบนส่วนตัดกระแสจราจรของทางพิเศษ

นายชาญชัย อัครวรกุลชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา ภาควิชาวิศวกรรมโยธา

คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5 2 7 0 6 0 1 2 2

BEHAVIOR AND MODELING OF TRAFFIC BOTTLENECK ON AN EXPRESSWAY'S
WEAVING SECTION

Mr. Chanchai Akaravorakulchai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Engineering Program in Civil Engineering

Department of Civil Engineering

Faculty of Engineering

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

พฤติกรรมและการจำลองคอบจรรยาบรรณส่วนตั้กระแสธารของ
ทางพิเศษ

โดย

นายชาญชัย อัครวรกุลชัย

สาขาวิชา

วิศวกรรมโยธา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร. จิตติชัย รุจนกนกนาฏ

คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญสม เลิศหิรัญวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สรวิศ นฤปิติ)

.....
(อาจารย์ ดร. จิตติชัย รุจนกนกนาฏ)

.....
(ดร.พลเทพ เลิศวรนิจ)

ชาญชัย อัครวรกุลชัย: พฤติกรรมและการจำลองคอขวดจราจรบนส่วนตัดกระแสจราจร
ของทางพิเศษ. (BEHAVIOR AND MODELING OF TRAFFIC BOTTLENECK ON
AN EXPRESSWAY'S WEAVING SECTION) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ดร.
จิตติชัย รุจนกนกนาฏ, 84 หน้า.

246973

การศึกษาคอขวดจราจรและสร้างแบบจำลองความจุที่มีการตัดกันของกระแสจราจรบนทางด่วน
ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนช่องทางจราจรจากทางหลักที่ต้องการเคลื่อนตัวออกจากทางด่วนและจากทางเข้าทาง
ด่วนที่ต้องการเคลื่อนตัวเข้าไปทางหลัก แล้วเป็นเหตุให้ขวางกั้นการเดินทางของรถที่จะเดินทางตรงต่อไป
โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากลไกการเกิดคอขวดจราจร แล้วหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่
อาจจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของความจุของคอขวด จากนั้นจึงหาวิธีการมาดราปรับปรุงแก้ไขหรือให้
เป็นแนวทางในการออกแบบส่วนที่มีการตัดกันของกระแสจราจร วิธีการศึกษาทำโดยใช้กล้องวิดีโอที่
จำนวน 4 ตัว บันทึกข้อมูลภาพจราจรในช่วงเวลาเร่งด่วนเช้าเป็นจำนวน 4 จุด คือ บริเวณต้นทางกับทาง
ขึ้นเข้าทางด่วน บริเวณที่เกิดคอขวดจราจร และบริเวณปลายทางกับทางลงทางด่วนที่ห่างกัน 2 จุด แล้ว
นำมาถอดข้อมูลภาพด้วยการ โปรแกรมนับ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลจราจร โดยใช้กราฟสะสม
เชิงเอียง ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความจุของทางด่วนนั้น ถูกจำกัดด้วยปัจจัยต่างๆ โดยพฤติกรรม
เปลี่ยนช่องทางมีอิทธิพลต่อกลไกของคอขวดจากการตัดกันของกระแสจราจรและกระแสการเคลื่อนที่
กล่าวคือกระแสจราจรเข้าทางด่วนที่เพิ่มขึ้นจะลดความถี่ของการใช้ช่องทางเสริม และลดการกระจาย
เปลี่ยนช่องทางใกล้ทางขึ้นทางด่วน ส่งผลให้กระแสจราจรเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันการเพิ่มปริมาณจราจรจาก
ทางหลักที่มากขึ้นจะส่งผลให้มีปริมาณการเปลี่ยนช่องทางจากทางหลักออกทางด่วนมากขึ้น ต้องชะลอ
ความเร็วใกล้บริเวณทางออกทางด่วน ทำให้เกิดช่องว่างในช่องทาง เป็นเหตุให้ความจุของกระแสจราจร
ลดลง นอกจากนี้ยังได้ทำแบบจำลองเบื้องต้นจากพฤติกรรมที่ค้นพบเพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง
เชิงปริมาณของความจุจากปัจจัยต่าง ๆ นี้ งานวิจัยนี้จะช่วยเพิ่มความเข้าใจในพฤติกรรมของคอขวดและ
เป็นพื้นฐานในการจำลองสภาพการจราจรบริเวณคอขวดต่อไป

ภาควิชา วิศวกรรมโยธา
สาขาวิชา วิศวกรรมโยธา
ปีการศึกษา 2553

ลายมือชื่อนิสิต..... ชาญชัย อัครวรกุลชัย
ลายมือชื่อ อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5270601221 : MAJOR CIVIL ENGINEERING

KEYWORDS: Bottleneck Capacity / Traffic Modeling / Queueing Diagram / Freeway Weave

CHANCHAI AKARAVORAKULCHAI: BEHAVIOR AND MODELING OF
TRAFFIC BOTTLENECK ON AN EXPRESSWAY'S WEAVING SECTION. THESIS
ADVISOR: JITTICHAIRUDJANAKANOKNAD, Ph.D., 84 pp.

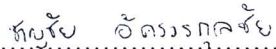
246973

This research is an empirical study of a freeway weave bottleneck to understand the weave-capacity change mechanism in details and create a simple model to analyze its variable capacity. To these ends, a weave bottleneck in central Bangkok was selected and videotaped for four morning rushes. The data were then manually extracted and analyzed by using traffic dynamic analytical techniques, e.g., oblique queueing diagrams, moving averages of speeds, to reveal unprecedented traffic characteristics at the weaving section. The reproducible data across four days show that the weave capacity at this bottleneck location was influenced by the changes in on-ramp inflows and off-ramp outflows, i.e., if the on-ramp and off-ramp volumes simultaneously surged, they would induce high mandatory lane changes into and out of shoulder lanes on the weaving section and slow moving vehicles on the shoulder and auxiliary lanes were observed. These interrupted lane changes and slow shoulder-lane moving caused the upstream vehicles on the shoulder lane changed their positions to faster lanes and laterally disrupted vehicles across all lanes. The weave capacity immediately dropped and persisted until a minute after either on-ramp or off-ramp volumes dropped. When this happened, less mandatory lane changes were observed followed by less optional lane changes upstream of the weave. The weave bottleneck's capacity was restored. The simple model was then created to show the relationship among variables quantitatively. The findings from this research expands the knowledge of traffic flow theory at the weaving bottleneck and lead to a creation of fundamental model to analyze the weave capacity more realistically.

Department: : Civil Engineering

Field of Study: : Civil Engineering

Academic Year: : 2010

Student's Signature.....

Advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่คอยอุปการะ เลี้ยงดู สั่งสอน อบรม ให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านและเป็นกำลังใจให้ข้าพเจ้าเสมอมาจนทำให้ ข้าพเจ้าได้มีความรู้ความสามารถและประสบความสำเร็จเช่นในปัจจุบัน

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตติชัย รุจนกนกนาฏ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ที่คอยให้คำปรึกษาและแนวทางในการดำเนินการวิจัย ตลอดจนการตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สรวิศ นฤปิติ และดร.พลเทพ เลิศวรรณิช สำหรับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์และความกรุณาที่สละเวลามาเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ ภาควิชาวิศวกรรมโยธา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันเป็นประโยชน์ทั้งในด้านการทำงานวิจัยและการประกอบอาชีพ ในอนาคต นอกจากนี้ยังได้ให้ทุนการศึกษาสนับสนุนค่าเล่าเรียนสำหรับการศึกษาในระดับปริญญา มหาลัยติดจนจบการศึกษา

ขอขอบคุณสาขาวิชาวิศวกรรมการขนส่งที่ให้การสนับสนุนอุปกรณ์ที่จำเป็น สำหรับการเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณคุณ สรรพชัย วีระบุตร สำหรับความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ จนทำให้งานวิจัยนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ สำหรับนิสิตจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตามผลลัพธ์และความคิดเห็นที่ปรากฏในงานวิจัยนี้เป็นของผู้เขียนเท่านั้น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตสาขาวิชาวิศวกรรมการขนส่งและจรรยา ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือรวมทั้งให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้าเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 ขอบเขตของงานวิจัย.....	2
1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ.....	2
1.5 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
2.1 กราฟสะสมเชิงเอียง.....	4
2.2 นิยามของคอขวดจราจร.....	6
2.3 ความจุของถนน.....	6
2.4 คอขวดแบบก้างปลา.....	7
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวกับคอขวดแบบก้างปลา.....	8
2.6 ทฤษฎีพฤติกรรมการเปลี่ยนช่องทางจราจรของผู้ขับขี่.....	10
2.7 ทฤษฎีพฤติกรรมของกระแสจราจรแบบหลายช่องทาง.....	12
2.8 สรุปผลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	15
3.1 การกำหนดขอบเขต วัตถุประสงค์ของการศึกษา ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
3.2 การเลือกพื้นที่ศึกษา.....	15
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการเก็บข้อมูลจริง.....	18
3.4 การเก็บข้อมูล.....	19
3.4.1 กล้องวิดีโอที่ติดตั้งที่ 1.....	20
3.4.2 กล้องวิดีโอที่ติดตั้งที่ 2.....	20

3.4.3 กล้องวิดีโอที่ 3	21
3.4.4 กล้องวิดีโอที่ 4	22
3.5 การประมวลผลข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์	22
3.6 กราฟจำนวนการเปลี่ยนช่องจราจรสะสมเชิงเดียว	25
3.7 กราฟค่าเฉลี่ยความหนาแน่น 1 นาทีของรถ	26
3.8 กราฟค่าเฉลี่ยความเร็ว 1 นาทีของรถ	27
บทที่ 4 ผลการศึกษาข้อมูลจราจร	29
4.1 ผลการศึกษาข้อมูลจราจรของวันจันทร์ที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2553	29
4.2 ผลการศึกษาข้อมูลจราจรของวันศุกร์ที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2553	38
4.3 ผลการศึกษาข้อมูลจราจรของวันอังคารที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553	47
4.4 ผลการศึกษาข้อมูลจราจรของวันพุธที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2553	56
4.5 สรุปผลการศึกษาข้อมูลจราจรทั้ง 4 วัน	65
บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ	66
5.1 แผนภาพแนวทางการวิเคราะห์	66
5.2 ภาพรวมความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัย	67
5.3 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา	70
5.4 การวิเคราะห์ผลจากแบบจำลอง	72
5.5 สรุป	73
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษา	75
6.1 ผลการศึกษาคอขวดจราจร	76
6.2 การเปรียบเทียบกับงานวิจัยในอดีต	77
6.3 แนวทางในการจัดการจราจรบริเวณคอขวดแบบก้างปลา	78
6.4 งานวิจัยในอนาคต	80
รายการอ้างอิง	82
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	84

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่าง Bottleneck Capacity กับปัจจัยต่างๆ จากข้อมูลจราจรส่วนที่ 1	68
5.2 ความสัมพันธ์ระหว่าง q_{on} และ q_{off} กับ LC จากข้อมูลจราจรส่วนที่ 2	68
5.3 ความสัมพันธ์ระหว่าง q_i กับ LC จากข้อมูลจราจรส่วนที่ 3	69
5.4 ตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการทดสอบแบบจำลองทำนายความสัมพันธ์ระหว่างความจุคอขวดแบบ กึ่งปลาของทางด่วนกับตัวแปรต่างๆ	71
6.1 เหตุการณ์ความสัมพันธ์ q_{on} และ q_{off} กับ Bottleneck Capacity	75
6.2 เหตุการณ์ความสัมพันธ์ LC_STF และ LC_FTS กับ Bottleneck Capacity	76

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย.....	3
2.1 เส้นกราฟสะสมที่ใช้ในการวิเคราะห์การจราจร.....	4
2.2 เส้นกราฟสะสมเชิงเอียงที่ใช้ในการวิเคราะห์การจราจร.....	5
2.3 คอขวดจราจร.....	6
2.4 บริเวณที่เกิดการตัดกันของกระแสจราจร.....	7
2.5 รูปแบบของการเปลี่ยนช่องทางด้วยความจำเป็น.....	9
2.6 แบบจำลองเหตุการณ์ของช่องทางจราจรที่ลดลง.....	11
3.1 พื้นที่ศึกษา.....	17
3.2 การตั้งกล้องวิดีโอ.....	19
3.3 พื้นที่จากการเก็บข้อมูลของกล้องวิดีโอแต่ละตัว.....	19
3.4 ตัวอย่างภาพจากกล้องวิดีโอที่ 1.....	20
3.5 ตัวอย่างภาพจากกล้องวิดีโอที่ 2.....	21
3.6 ตัวอย่างภาพจากกล้องวิดีโอที่ 3.....	21
3.7 ตัวอย่างภาพจากกล้องวิดีโอที่ 4.....	22
3.8 การถอดข้อมูลปริมาณจราจร.....	23
3.9 โปรแกรม Timer.....	23
3.10 การเตรียมข้อมูลจราจรใน MS-Excel เบื้องต้น.....	24
3.11 ข้อมูลจราจรที่พร้อมสำหรับทำกราฟเพื่อการวิเคราะห์.....	24
3.12 การนับจำนวนการเปลี่ยนช่องจราจรสะสม.....	25
3.13 ตัวอย่างกราฟแสดงจำนวนการเปลี่ยนช่องจราจรสะสม.....	26
3.14 การหาความหนาแน่นในการเคลื่อนที่ของรถ.....	27
3.15 การหาความเร็วในการเคลื่อนที่ของรถ.....	27

4.1 ผลการศึกษาข้อมูลจราจรของวันจันทร์ที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2553 ส่วนที่ 1	30
4.2 ข้อมูลจราจรของวันจันทร์ที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2553 ส่วนที่ 2	33
4.3 ข้อมูลจราจรของวันจันทร์ที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2553 ส่วนที่ 3	35
4.4 ข้อมูลจราจรของวันศุกร์ที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2553 ส่วนที่ 1	39
4.5 ข้อมูลจราจรของวันศุกร์ที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2553 ส่วนที่ 2	41
4.6 ข้อมูลจราจรของวันศุกร์ที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2553 ส่วนที่ 3	44
4.7 ข้อมูลจราจรของวันอังคารที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ส่วนที่ 1	48
4.8 ข้อมูลจราจรของวันอังคารที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ส่วนที่ 2	50
4.9 ข้อมูลจราจรของวันอังคารที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ส่วนที่ 3	53
4.10 ข้อมูลจราจรของวันพุธที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ส่วนที่ 1	57
4.11 ข้อมูลจราจรของวันพุธที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ส่วนที่ 2	59
4.12 ข้อมูลจราจรของวันพุธที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ส่วนที่ 3	62
5.1 แผนภาพแนวทางการวิเคราะห์	66
6.1 ความเร็วเฉลี่ยแต่ละช่องทาง	78
6.2 การจัดการของรถก่อนเข้าบริเวณพื้นที่ศึกษา	79
6.3 การจัดการรถบริเวณ On-Ramp	80